

mišljenja i komentari

Pisanje za...

N. Raos

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Nedavno na ulici, u prolazu, sretoh jednog svog dugogodišnjeg znanca, moglo bi se reći i prijatelja. Čovjek je završio filozofski fakultet, ali se svojom strukom zapravo nikad nije bavio. Uvijek je imao neke čudne ideje i to u tuđim strukama. Zadnje što sam od njega čuo je da je pronašao novi kristalni sustav – sa simetrijom pet!

- Čuj, znaš da sam izdao novu knjigu?
- Lijepo...
- To ti je znanstvenopopularna knjiga, igrokaz za djecu u kojem dva egipatska božanstva, jedno gluho a drugo slijepo, govore o svojoj slici svijeta.
- To bi moglo biti zanimljivo. Stari je to, osnovni filozofski problem: u kakvom odnosu stoje razum i osjetila, ili – da to kažemo modernim jezikom – eksperiment i teorija. Osim toga, forma dijaloga je klasičan način prikazivanja tema u znanosti, još od Platona...
- Dat ću ti disketu...
- Što će mi disketa? Zaista ne mogu u *Prirodi* objavljivati knjige u obliku članaka.
- Nisam to ni mislio.
- No dobro, molim te odnesi jedan primjerak knjige u uredništvo, pa ćemo napisati osvrt.
- Dat ću ti disketu...
- Što će mi disketa? Nisi valjda knjigu izdao u elektroničkom obliku?
- Ma nisam.
- No onda?
- Znaš – na kraju će naš autor – ja sam ti tiskao deset primjeraka knjige i poslao ih u Sveučilišnu knjižnicu. To ti je prava knjiga, ima ISBN...

Nisam se još pravo ni pribrao, kad on nastavi: "Što se čudiš? Nigdje ne piše kolika mora biti naklada da bi knjiga bila knjiga. Knjiga mora imati ISBN i deset joj primjeraka mora biti pohranjeno u Sveučilišnoj knjižnici."

Lupih se dlanom po čelu. (To nije moja gesta. Ne sjećam se da sam to ikad prije u životu napravio.) "Ja sam ti sudski tumač, pa znam kako stvari stoje. Ili možda misliš da bih od svoje penzije mogao tiskati tisuću primjeraka?" (Zahvaljujući digitalnom tisku može se

doista raditi primjerak po primjerak knjige. Eh, što je moderna tehnologija!)

Ovog sam se puta lupio po čelu iako to nije moja gesta. No zapravo bih se trebao lupati po čelu stalno i neprestance, jer se s takvim situacijama susrećem svaki dan: pišu se znanstveni i stručni članci da budu registrirani, ako bude sreće i citirani, a ne da budu pročitani. Na polici mi već desetljećima stoje dvije doktorske disertacije – jedna iz Nizozemske, druga iz Danske – u koje i dan-danas volim zaviriti. No tko čita disertacije, a posebice diplomske radove naših studenata? One služe samo zato da bi netko na temelju njihova pisanja mogao steći akademsku titulu. Da ne govorimo o tome kako su to najčešće kompilacije, pa i čisto prepisivanje. Otvorih tako disertaciju svoga kolege, pa mi se tekst učini nekako poznatim. Pa da, kako mi se ne bi činio poznatim, kad sam ga barem pet puta pročitao. Vajni je kolega za uvod priložio svoj prijepis skripata iz organske kemije!

Nije tu dakako riječ samo o pravnoj strani problema. (Objavljivanje pola kartice neprekinutog teksta bez navođenja izvora smatra se povredom autorskih prava. Samo se pak po sebi razumije da kvalifikacijski rad mora biti izvorno napisan, a ne prepisan.) Riječ nije, kako rekoh, samo o pravnoj strani problema. Riječ je o tome da takve publikacije ne služe nikome. Nitko ih ne čita, jer nema potrebe da ih čita.

Nedavno mi je došla knjiga da na nju napišem osvrt, a meni se ne da pa ne da. Nije da mi se ne da pisati, nego mi se ne da čitati. Možda da je samo preletim? Može se i tako, napisati osvrt bez čitanja, ali nekako osjećam da to ne bi bilo pošteno. Osim toga, pisanje osvrta služi kao poticaj za čitanje knjiga. Gdje li su ona divna vremena ili bolje reći one divne knjige koje sam gutao u nekoliko dana? Watsonov *Molecular Biology of the Gene* pročitao sam kao student poput krimiča, a da Silvinu i Williamsovu knjigu *The Biological Chemistry of the Elements* nedavno sam s guštom pročitao otkrivajući posve novi pogled na bioanorgansku kemiju. No to su knjige koje su napisane zato da se čitaju, a ne samo zato da se izdaju!

"Pisac piše kad hoće svijetu nešto reći", rekao je Maksim Gorki, na što mi neki pisac reče da je to banalna izreka, dakle daleko od svake dublje mudrosti. Pa ipak, Maksim Gorki je pogodio samu srž: svrha pisanja je prenošenje znanja i mišljenja, komunikacija, a ne zadovoljavanje forme ili – još gore – gojenje taštine. Stoga, prije nego išta napišete, molim vas, dragi kolege, da se zapitate tko će to i zašto čitati.